

BUKS – Tidsskrift for Børne- og Ungdomskultur

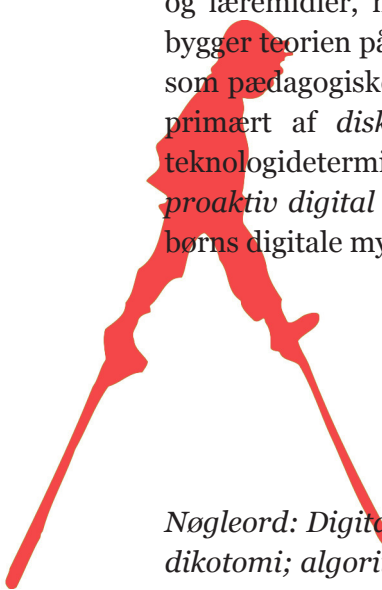
Nr. 71 2025 • Årgang 41 • ISSN online 2446-0648 • www.buks.dk

Daniel Malling Blaabjerg-Zederkoff

Digital omsorg: Mellem beskyttelse og myndiggørelse – en undersøgelse af danske forældres digitale teknologiforståelser

Resume

Artiklen introducerer *digital omsorg* som en teori, der kombinerer beskyttelse og myndiggørelse i børns digitale hverdagsliv. Teorien operationaliseres gennem *handlingsorienterede* og *dialogiske dimensioner* til *responsive* og *proaktive omsorgstyper* og kan vejlede praksisser og læremidler, mhp. både at beskytte børn og styrke deres digitale myndighed. Empirisk bygger teorien på kvalitative analyser af forældres *digitale teknologiforståelser*, som fungerer som pædagogiske pejlemærker for deres digitale omsorg. Forældrenes forståelser informeres primært af *diskursivt informeret algoritmisk folkløse* præget af sundhedslogikker og teknologideterministiske skærmdiskurser. Dette disponerer forældrene mod *risikoorienteret proaktiv digital omsorg*, der kan skabe *digitale samtalekløfter* og svække betingelserne for børns digitale myndighed og magt.

Nøgleord: Digital omsorg; digital myndighed; digitale teknologiforståelser; virkelighedsdiktomi; algoritmisk folkløse

Indledning

En tidligere dominerende digitaliseringsoptimisme (Blaabjerg-Zederkoff i Dreyer, 2024), har haft gennemgribende effekter i Danmark (Udvalget for Digitalisering og It, 2023). Siden 2010'erne er argumenter om digitale mediers potentielle skadevirkninger vokset (Størup & Lieberoth, 2023) fra forældre, børneprofessionelle, eksperter, forskere (Agersnap et al., 2018; Brixtofte et al., 2023; dr.dk, 2014; Høj, 2023; Mehlsen, 2024b; Rashid, 2021) til Statsministerens (2023) udsagn om, »...hvor afhængige de [børn og unge] er blevet af deres mobiltelefoner«.

Problemrepræsentationer som disse strukturerer ikke blot politiske og pædagogiske indsatser, men påvirker også samfundsborgeres opfattelser af fx etik og moral og af, hvad der forstås som godt eller dårligt forældreskab. Midt i denne samtidsfortælling bestræber forældre sig på at yde god digital omsorg for deres børn, hvis hverdag og socialitet i høj grad er flettet sammen med digitale teknologier. Jf. Winther-Lindqvist (2023) indebærer omsorgspraksisser at drage omsorg uden at »...krænke barnets spirende autonome vilje«, og i denne spænding udvikler jeg *Digital Omsorg* som en teori, der understøtter nye muligheder for, hvordan voksne kan støtte børns digitale myndighed gennem omsorgspraksisser, der er både beskyttende og frigørende. *Digital Børnemagt* refererer til, hvordan børn konkret bemægtiger sig digitale teknologier i forskellige sammenhænge, hvilke betingelser denne bemægtigelse udfolder sig under, og hvordan børn selv oplever at kunne mestre teknologierne (Lundtofte & Odgaard, 2025). Med afsæt i temanummerets fokus på *Digital Børnemagt* forstås børns digitale myndighed og -agens i artiklen som en forudsætning herfor.

Med dette afsæt adresserer artiklen to forskningsspørgsmål:

- 1: *Hvilke rationaler informerer og strukturerer forældres digitale teknologiforståelser?*
- 2: *Hvilke implikationer har forældrenes digitale omsorgspraksisser for børns betingelser for at udvikle digital myndighed?*

På baggrund af disse analyser introducerer jeg en teori om *Digital Omsorg*, der operationaliseres til et pædagogisk/didaktisk rammeværk, som kombinerer beskyttelse og myndiggørelse.

Eksisterende forskning Algoritmisk folkløse

Begrebet *algoritmisk folkløse* introduceres som en metodologisk indgang til at studere oplevede logikker i algoritmisk styring (Savolainen, 2022, s. 1091), og henviser til, at de fortællinger og forestillinger som brugere danner, er en væsentlig kilde til viden om algoritmernes uigennemsigtige virkemåder (Frau-Meigs, 2024; Ngo & Krämer, 2021; Ruckenstein, 2023). Forskningsfeltet viser, hvordan fx SoMe-brugere (Bucher, 2017), aktivister (Lehtiniemi & Ruckenstein, 2019), content creators (Haapoja et al., 2024) og influencere (Bishop, 2019; Cotter, 2019) indretter deres praksis ud fra erfaringsbaserede forståelser (Grön et al., 2025, s. 1948). Ud over en kilde til praksisviden om algoritmers virkemåder, forstås algoritmisk folkløse også som forsøg på at kontrollere et ukontrollerbart miljø, hvor mennesker grundet algoritmiske systemers uigennemsigtighed danner personlige meninger om, hvordan algoritmiske systemer fungerer. Selvom disse potentielt er fejlbehæftede, udgør de

imidlertid personlige digitale teknologiforståelser, der fungerer som personlige pædagogiske vejledninger (Ruckenstein, 2023, s. 55).

Forældre taler algoritmer

I *Parents Talking Algorithms* udvider Ranjana Das (2024) feltet i en brugercentrisk undersøgelse af forældrenes forståelser af søgetjenester, underholdningsplatforme, sociale medier, og deres erfaringer med, hvordan algoritmer fungerer (s. 15). Das anvender ikke begrebet algoritmisk folkløse, men belyser fra sit afsæt i Buchers begreb om *algorithmic imaginaries* (2017, 2018) et mere overindividuel analyseniveau. Hun undersøger, hvordan forældrenes valg påvirkes af deres forståelser af deres børns forhold til algoritmer, med særligt fokus på sociale medier (Das, 2024, s. 66).

Bidrag til feltet

Inspireret af Ruckensteins formulering om personlige teknologiforståelser som pædagogiske vejledninger bidrager denne artikel til feltet ved at forankre begrebet algoritmisk folkløse i pædagogisk omsorgsteori. I modsætning til studier af brugere undersøger jeg forældres algoritmiske folkløse som personlige pædagogiske vejledninger, der former deres digitale omsorgspraksisser.

Jeg introducerer en analytisk sontring mellem *hverdagsinformeret* og *diskursivt informeret* algoritmisk folkløse. Sontringen anvendes til at belyse, hvordan forældres digitale teknologiforståelser trækker på både konkrete erfaringer og normative forestillinger, retningsgiver deres digitale omsorgspraksisser, og viser, hvordan *diskursivt informeret* folkløse skubber omsorgen mod en proaktiv digital omsorg, som risikerer at skabe digitale samtalekløfter og indsnævre børns digitale myndighed og magt.

Denne sontring supplerer Das' brugercentriske analyse med en formalisering af kilderne til forældres teknologiforståelser og kobler dem til omsorgens retning. Og hvor Das anvender en brugercentrisk interviewteknik som adgang til forældrenes forestillinger, er denne undersøgelse baseret på danske forældres oplevelser i forbindelse med interviews om deres børns gode og dårlige onlineoplevelser og dermed på refleksioner over omsorg og myndighed i dagligdagen.

Omsorg som pædagogisk begreb

Winther-Lindqvist tilgår omsorg som et pædagogisk begreb, der ikke er forbeholdt kærlighedsrelationer fx mellem barn og forælder, men i en pædagogisk sammenhæng forstås som en »...handlende og udførende praksis« (Winther-Lindqvist, 2023, s. 1). Hun italesætter et omsorgens dobbeltsigte som *responsiv omsorg*, der lindrer og reparerer her og nu; og *proaktiv omsorg*, der er forebyggende og sigter til fremtidig udvikling (Winther-Lindqvist, 2021).

Jeg anvender Winther-Lindqvists omsorgsbegreb i en digital kontekst og introducerer teorien *Digital Omsorg* som et anvendeligt pædagogisk/didaktisk rammeværk for, hvordan voksne kan balancere imellem beskyttelse og myndiggørelse i børns digitale hverdagsliv. Det åbner for analyse, evaluering og udvikling af praksisser og læremidler, der understøtter dialogisk og handlingsorienteret samt responsiv og proaktiv digital omsorg.

Metode

Undersøgelsen bygger på episodiske interviews med 22 forældre til børn i 3.-4. klasse og 7.-8. klasse på tre danske folkeskoler, indsamlet over syv måneder i 2024-2025. Analysen anvender en grounded theory-inspireret metodologi (Boolsen, 2020; Glaser & Strauss, 1977), kombineret med latent tematisk kodning (Braun & Clarke, 2006) og et samtidshistorisk analysegreb (Blaabjerg-Zederkoff, 2023a; Thorup et al., 2021).

Jeg kortlægger mønstre i forældres teknologiforståelser gennem tematiske kort (figur 1) for at etablere empirisk funderet teori og et begrebsapparat, der kan omsættes til handlemuligheder (Glaser & Strauss, 1977, ss. 2-5).

Via tematikkerne i forældrenes omsorgsrationaler retter analysen en opmærksomhed mod forældrenes forestillinger om digitale mediers virkemåder, inspireret af begrebet *algoritmisk folkløse*, og belyser, hvordan forældrene griber efter forståelse og forklaringskraft i hverdagen. Analysen belyser de rationaler, forklaringsmodeller og vidensformer, der informerer de begrundelser, som forældrene tilskriver deres digitale omsorg.

Gennem episodiske interviews skelner analysen mellem selvbiografiske erfaringer og normative forklaringer. Interviewene inviterede deltagerne til at huske konkrete hændelser som udgangspunkt for samtalen, og giver indblik i deres fortolkninger og begrundelser (Flick, 2000; Karagiannopoulou, 2006). Interviewene omhandlede forældres erindringer, følelser og overvejelser om deres børns positive og negative onlineoplevelser, suppleret med spørgsmål om algoritmer, for at skaffe adgang til eksempler på folkløse om uigennemsigtige, dilemmafyldte digitale fænomener. Episodiske interviews muliggør en distinktion mellem personlig erfaring og generelle forestillinger (Flick, 2011), og analytisk skelner jeg imellem *episodisk viden*, knyttet til konkrete omstændigheder; og *semantisk viden*, der ikke beror på oplevelser, men er mere abstrakt og generaliseret (Tulving, 1972, 1989). Således undersøger jeg, på hvilke måder forældrenes omsorgsrationaler informeres af personlige erfaringer versus generelle forståelser.

Datamateriale

Af 19 episodiske interviews blev 17 gennemført individuelt og 2 med forældrepar. Varigheden spændte fra 27 til 88 minutter (M = 54 min.).

Klassetrinnene 3.-4. og 7.-8. repræsenterer to faser i børns digitale socialisering: en tidlig fase, hvor børn begynder at få egne enheder og adgang til fx klassechats; og en senere fase, hvor digitale praksisser er mere etablerede i børnenes sociale dynamikker. De to aldersgrupper tillader en undersøgelse af perspektiver på børns digitale liv i formative år.

Som led i det større forskningsprojekt, som min undersøgelse er indlejret i, blev også børn i klassetrinnene 3.-4. og 7.-8. interviewet. Jeg rekrutterede forældre på de involverede jyske skoler, hvor der allerede forelå samtykke fra forældre til børneinterviews, hvilket lettede adgangen til skolerne og de lærere, som formidlede mit forældrerekrutteringsbrev via AULA. De deltagende skoler repræsenterer både lav og mellem socioøkonomisk status (SES) og er geografisk fordelt på bynære og landlige områder.

Det lykkedes ikke at opnå den ønskede socioøkonomiske og -kulturelle spredning blandt informanterne. Deltagergruppen består primært af etnisk danske forældre fra middelklassen med mellemlange uddannelser. Den manglende socioøkonomiske og -kulturelle spredning blandt informanterne betyder, at undersøgelsens fund primært afspejler en relativt homogen gruppe. Dette begrænser generaliserbarheden og indikerer, at andre forældregrupper – fx med

andet uddannelsesniveau, andre etniske baggrunde, eller anderledes digitale praksisser – kan have andre teknologiforståelser og omsorgsrationaler. Imidlertid afspejler denne gruppe en forældreprofil, som forskning viser er særligt aktiv og normdannende i den offentlige debat om børns digitale trivsel (Lieberoth, 2023). Det gør deres perspektiver analytisk relevante, selvom fremtidig forskning bør inkludere bredere demografiske profiler.

Databehandling og tematisk analyse

Kodningen i NVivo fulgte seks faser (Braun & Clarke, 2006, 2021) og omfattede både semantisk og induktiv tematisk analyse. Temaer varierer fra udsagn på få linjer til længere udsagn (Symon et al., 2012) og i antal forekomster, da et enkelt tilfælde kan indikere en generel konceptuel kategori, og et par tilfælde mere kan bekræfte indikationen (Glaser & Strauss, 1977, s. 30). *Semantisk kodning* fokuserer på det eksplicitte indhold, mens *latent tematisk kodning* ser bagom det eksplicitte indhold for at identificere underliggende ideer, antagelser og ideologier, der former det sagte (Braun & Clarke, 2006). Jeg anvendte *semantisk kodning* for at undersøge, hvordan begreber og ordrette vendinger gengives af forældrene samt for at identificere, hvilke diskursaktører og vidensformer de trækker på; derudover brugte jeg *latent tematisk kodning* for at afdække underliggende idéer og rationaler. Dette resulterede i 163 koder fordelt på 39 overtemaer.

Analytisk strategi

Braun og Clarke (2006) beskriver latent tematisk kodning med afsæt i konstruktionistiske og psykoanalytiske fortolkningstraditioner. Hvor den konstruktionistiske position analyserer sociale processer (Burr, 1995), og den psykoanalytiske tradition undersøger psykosociale dynamikker (Hollway & Jefferson, 2000), tager min analyse afsæt i en samtidsidehistorisk position, hvor jeg analyserer semantiske udsagn og algoritmisk folkløse mhp. at belyse de underliggende ideer, antagelser og vidensformer, der farver forældres teknologiforståelse. Min tilgang er således grounded, idet begrebet algoritmisk folkløse ikke fungerer som en teoretisk begrænsning, men som en udvidelse af mit genstandsfelt til også at indfange argumenter, rationaler og forklaringsmodeller i forældrenes digitale teknologiforståelser. Analysen udføres med idéhistorisk opmærksomhed på, hvorvidt positioner i samtidens skærmdebat har indflydelse på forældrenes forståelse af digitale platforme, og hvordan disse forståelser former forældrenes oplevelse af, hvordan de bør yde digital omsorg. Jeg diskuterer, hvordan dette påvirker børn og unges muligheder for at udforske deres omverden, dele erfaringer med voksne, samt udvikle digital myndighed og agens. Således undersøger jeg betingelserne for børnenes mulighed for at udøve digital børnemagt.

Samtidsidehistorie i en rodet samtid

Ligesom undersøgelsen af algoritmisk folkløse ikke handler om at finde fejlforståelser (Ruckenstein, 2023, s. 55), hæfter idéhistorien sig ikke ved, hvorvidt et udsagn er sandt eller falsk. At bedrive »...samtidsidehistorie handler om at lytte til nutiden, der taler om og med sig selv« (Thorup & Sefland Pedersen, 2021), og belyse fænomener mens de udfolder sig (Blaabjerg-Zederkoff, 2023b). Idéhistorien kan afselvfølgeliggøre samtidens kulturelle normer (Lassen, 2013, s. 13; Thorup, 2012, s. 178), ved at gå bagom sociale praksisser og identificere de idéer, der konstituerer kulturelle ytringer i en kultur (Jørgensen, 2006, s. 183f). Min analysegenstand er således hverken sociale processer eller psykosociale dynamikker,

men de »...ideer, begreber, forestillinger, begrundelser og kritikker, hvorigennem vi giver mening til, hvad der skete, hvorfor det skete, hvad det betyder, hvad vi bør gøre« (Thorup, 2015, s. 23).

Fordi jeg arbejder med en samtid, der endnu ikke er ordnet af historiens analytiske afstand, er mit ærinde hverken en systematisk diskursanalyse, der kortlægger fx nodalpunkter og ækvivalenskæder (Laclau & Mouffe, 2001), eller en diskurskortlægning af intertekstualitet (Fairclough, 2010). Ligeså er mit samtidsidéhistoriske blik ikke historiserende eller genealogisk (Foucault, 2001). I stedet tager jeg samtidens uordentlighed som en analytisk præmis (Thorup & Sefland Pedersen, 2021) og anvender, inspireret af Thorup og Seflands henvisning til D'Eramos (2013), en idéhistorisk samtidsbegrebsanalytisk undersøgelse af, hvilke begreber der anvendes, hvem der anvender dem, og på hvilken måde. Analysen belyser således, hvordan digitale medier refereres til, og hvilke forklaringsmodeller der foreslås; hvilke ideer, rationaliteter, forestillinger og kritikker knyttes til digitale medier; hvilke vidensformer de henter legitimitet fra, og hvad dette betyder for samtidens hegemoniske digitale teknologiforståelse. Endelig undersøger jeg, hvordan denne digitale teknologiforståelse begrunder forældrenes forestillinger om, hvordan de bør handle på digitale medier for at drage relevant digital omsorg, og hvilken betydning dette har for børnenes digitale myndighed.

Den interviewmetodiske skelnen mellem erfaringer og normative forklaringer skærper min sensitivitet for, hvor forældrenes folklære beror på forældrenes egne erfaringer, og hvornår den informeres af samtidens skærmdiskurs. Dette ærinde understøttes yderligere af, at jeg koder både semantisk og latent tematisk. Det samtidsidéhistoriske analysegreb gør det muligt at se, hvordan forældrenes individuelle algoritmiske folklære også rummer et normativt og kollektivt niveau, der tilnærmelsesvis kan forstås som sociotekniske forestillinger. Jeg anvender imidlertid ikke begrebet *sociotechnical imaginaries* (Jasanoff & Kim, 2015), da analysen er forankret i de enkelte forældres erfaringer og forståelser, og, i tråd med min grounded tilgang, bevæger sig herfra mod teoretiseringer af overindividuelle, normative og kulturelt forhandlede forståelser uden at forlade det empiriske udgangspunkt.

Fra analyse til teori

Med afsæt i Strassiansk Grounded Theory, systematisk kodning og analytisk dømmekraft udvikler jeg en tepri om *digital omsorg*. Teorien operationaliseres som et pædagogisk/didaktisk rammeværk i en model (figur 2), der bygger på empiriske fund og illustreres med tænkte eksempler mhp. pædagogisk anvendelse.

Det komplicerede digitale forældreskab Tidlige mønstre i data

Som nævnt udmundede kodningen i 163 koder fordelt på 39 overtemaer, og allerede i kodningens anden fase var det tydeligt, at der er mange temaer på spil for forældrene. I det følgende illustrerer jeg et udvalg af de koder, der er på spil i forældrenes fortællinger og overvejelser om deres børns digitale liv. Koderne illustreres med *kursiv*.

Moren til en 7. klasses pige fortæller, at hendes datter »...desværre bruger det [SoMe] meget mere, end jeg synes er fedt eller er stolt af som mor. Uden at jeg ved, hvordan jeg skal slippe ud af det«. Ligesom hende udtrykker overvægten af forældrene en kompleks blanding af bekymring, *skyld/skam*, *afmagt*, samt en oplevelse af, at digitalt forældreskab er komplekst og vanskeligt at navigere. Moren til en 4.klasses pige fortæller: »Gør vi det rigtige, eller gør vi

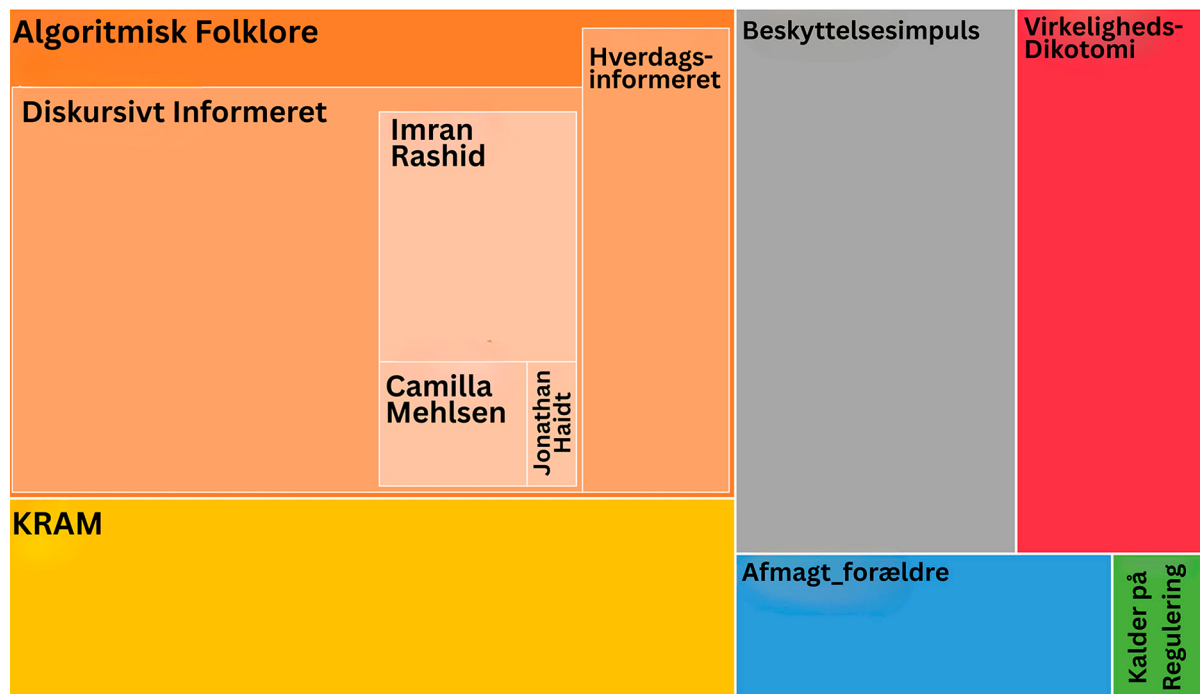
ikke? Er det noget, der kommer til at påvirke hende positivt eller negativt?«. Hun fortsætter: »Jeg bliver nødt til at bekende, at jeg simpelthen ved for lidt online om mine børn. [...] Men jeg synes jo også, at det er enormt tidskrævende. Altså jeg ved ikke, hvordan jeg skal«. En mor til en pige i 7.klasse fortæller, at hun føler »...flovhed over, eller sådan en skam over, at jeg egentlig altså ikke bruger lidt mere tid [på datterens digitale oplevelser]«. Forældrene er ofte på *usikker grund, synes ikke selv at vide nok*, og mange forældre er *bekymret for fremtiden* på børnenes vegne, men har *svært ved at finde tiden*, til at engagere sig i børnenes digitale liv.

Moren til en 8.klasses pige fortæller, at »man skal jo ikke læse ret meget, eller se ret meget i fjernsynet, eller lytte til ret meget, hvor det er det [at tale med], man skal gøre med sine børn hele tiden«. En anden mor til en pige i 4. klasse mener, at »...man overbeskytter dem i den fysiske verden, men underbeskytter dem i den digitale«, hvilket er en næsten ordret gengivelse af Camilla Mehlsens (2024a) pointe i magasinet Skolebørn: »vi overbeskytter børn i den fysiske verden men underbeskytter dem i den digitale«. Fra udtalelser som disse aner jeg allerede i de indledende kodningsfaser sammenhænge mellem samfundsdebatten og temaet *skyld/skam*.

Digitalt forældreskab fremstår tidligt i analysen som et praktisk, følelsesmæssigt og kulturelt spændingsfelt, hvor forældre oplever skam, afmagt og usikkerhed. Samtidigt antydes også flere centrale temaer, som udfoldes nedenfor, hvor jeg også identificerer kilder til forældrenes algoritmiske folkløse.

Centrale temaer i forældrenes digitale teknologiforståelser

Foruden min analyse af algoritmisk folkløse, præger særligt tre temaer forældrenes digitale teknologiforståelser: *KRAM* (Kost-Rygning-Alkohol-Motion), *virkelighedsdikotomi* og *beskyttelsesimpuls* (se figur 1).

Figur 1. Endeligt Tree map fra NVivo, der visualiserer tematiske klynger. Størrelsen af felterne afspejler kodernes relative forekomst i datamaterialet. Farvekoderne i figuren repræsenterer forskellige overordnede temaer (parent codes) i NVivo. Underkoder (child codes) under samme tema har lysere nuancer af samme farve.

To kilder til forældrenes folkløse

Den metodiske sondring mellem konkrete situationer og mere generelle forklaringer synliggør, at forældrenes digitale teknologiforståelser særligt farves af to kilder, som jeg italesætter som: *hverdagsinformeret* og *diskursivt informeret* algoritmisk folkløse. I 11 af 19 interviews registrerer jeg 37 forekomster på algoritmisk folkløse, hvor 22 af dem er diskursivt informerede. Dette indikerer, at en overvægt af forældrenes digitale teknologiforståelser præges af diskurser og medieformidlede udsagn frem for personlige erfaringer.

Hverdagsinformeret folkløse

Den hyppigst forekommende hverdagsinformerede folkløse, registreret hos halvdelen af forældrene, er, at smartphones aflytter samtaler for at målrette reklamer, fx når en annonce om en grill dukker op kort efter, man har snakket om at anskaffe en.

Under *hverdagsinformeret* finder jeg også flere af forældrenes positive fortællinger. Fx hos moren, der synes, at »...det kan være lidt fedt, at hvis jeg skal finde nye gummistøvler til min lille dreng på tre. Så foreslår den selv en hel masse«. Også forældrenes stolthed og glæde over de oplevelser, hvor digitale teknologier er myndiggørende for børnene, findes her, fx hos denne mor: »I 3. klasse overhaler hun os nogle gange i noget, hvor jeg sidder og tænker, *hold da op!*«. Det samme gælder forældreparret til en 4.klasses pige, der udtrykker stolthed over hendes evne til at navigere digitalt mere kompetent end dem selv, meget lig moren til en pige i 8. klasse, som bliver stolt over at opleve datterens evne til selvstændigt at fremsøge information til et skoleprojekt.

Diskursivt informeret folkløse

Diskursivt informeret folkløse viser sig særligt rig på samtidsidehistoriske analysegenstande som forklaringsmodeller, begreber, aktører, og vidensformer mobiliseret som legitimitet. Moren til en 8.klasses pige fortæller: »Det er jo det der med, at der bliver trykket dopamin i hjernen, når man sidder og ser de her videoer, [...] det er lidt ligesom på et casino«. Hun trækker her på Imran Rashids casino-forklaringsmodel (Rashid, 2017, 2024a, 2024b), som igennem en årrække har italesat digitale medier som afhængighedsskabende *digitale stimulanter* (2025). Hans brug af begreber som *dopamin* og *afhængighed* (Agersnap et al., 2018; Nygaard, 2017) præger en overvægt af forældrenes digitale teknologiforståelser. Rashids forklaringsmodeller henter legitimitet fra den biomedicinske vidensform, som dominerer skærmdiskursen i danske nyhedsmedier (Størup & Lieberoth, 2023). Mønstre som disse indikerer, at diskursens legitimering fra den biomedicinske vidensform, etableres som forklaringsramme for mange af forældrenes teknologiforståelser.

Andre forklaringsmodeller fra skærmdiskursen trækker på Mehlsens lignelse om vor tids *tobaksøjeblik* (Alttinget, 2024; Mehlsen, 2024b; Politikken, 2024; POV, 2024). En mor fortæller, at hun »...er bange for, at når børn bliver voksne, så kommer de til at kigge på os, ligesom vi kigger på vores forældre i forhold til rygning«. Udsagnet deler forståelsesramme med Mehlsens henvisning til »perioden, hvor det gik op for den brede offentlighed, hvor sundhedsskadelig tobak er, efter årtier hvor industrien tilbageholdt skadevirkningerne« (dr. dk, 2014).

Andre nævner eksplicit aktører eller kilder i skærmdebatten. Her moren til en dreng i 7. klasse, der fortæller, at hun var »...til et foredrag i forbindelse med arbejdet, om det her med, øhm... Det er en dansk læge, som har undersøgt noget i forhold til det digitale. [...] altså

med de her store techgiganter og sådan noget. [...] Han har et udenlandsk navn...«. »Imran Rashid?«, Foreslår jeg. »Ja. Lige præcis«. En mor til en 7.klasses dreng fortæller om »...hele den der algoritmesnak om børn. Der har været den der 'Alene Hjemme på Værelset'. Nej hvad hedder den?«. »Alene hjemme på internettet?«, spørger jeg. »Ja. Jeg har ikke set, jeg kun læst artikler om den«.

Forældrenes udsagn illustrerer, hvordan begreber og forklaringsmodeller reproduceres og at legitimerende vidensformer omsættes til forståelsesrammer for forældrenes digitale teknologiforståelser. Dynamikken mellem legitimering og forståelsesrammer danner et centralt grundlag for den videre analyse af vidensformernes normative effekter og belyses yderligere i det kommende afsnit.

KRAM

Et centralt emergent fund i analysen er, at mange udsagn taler ind i KRAM-faktorerne (Kost-Rygning-Alkohol-Motion), som er forskningsbaserede pejlemærker for sundhedsadfærd (Hendriksen & Boelsbjerg, 2019; Regeringen, 2014; Statens Institut for Folkesundhed, 2009; Sundhedsstyrelsen, 2018; Sundhedsvæsenet, 2005, s. 10ff), i dag udvidet til KRAMSSS (Stress-Seksuel-Sundhed-Søvn) (Verwohlt, 2013).

Forekomster med KRAM-diskursen som forklaringsmodel, er kodet under temaet KRAM. Udsagn om afhængighed/misbrug knytter jeg til Rygning og Alkohol som antagonistier til sundhed og trivsel. Endvidere inkluderes modstillinger af skærm overfor motion, idræt eller fysisk udfoldelse.

Illustrerende eksempler:

- »Skærm er jo faktisk på linje med at opdrage sine børn til at have et normalt forhold til en skærm på linje med at opdrage dem med kost og rygning og alkohol, motion og sådan nogle ting«
- »Det er lidt lige som et narko, som vi har talt om flere gange, far og jeg. Som om, at man tog en slikpose fra ham, eller som om det var narko«.
- »Vi andre er også afhængige af det. Jeg er også afhængig af det. Jeg forbander da den der telefon så mange gange«.
- »Det er jo en form for ludomani eller en mani, man har. Altså det er jo sådan vanedannende ting«.

Opsummerende trækker flertallet af forældrenes digitale teknologiforståelser på forklaringsmodeller fra den biomedicinske vidensform, hvor argumenterne kredser om afhængighed, fysisk udfoldelse og mådehold. Denne ramme profileres markant af aktører som Rashid, der sidestiller mobiltelefonens påvirkninger med »livsstilsfaktorer på linje med de kendte KRAM-faktorer« (Rashid i Agersnap et al., 2018). Denne teknologideterministiske og biomedicinske videns- og argumentationsform har opnået hegemonisk position i dansk skærmdiskurs (Størup & Lieberoth, 2023), hvilket bidrager til, at skærmdiskursen antager en risikoorienteret retning. Dette hegemoni reproducere i forældrenes digitale teknologiforståelser og disponerer deres digitale omsorgs i samme retning.

Virkelighedsdikotomi

Moren til en 4.klasses dreng forklarer: »Jeg gider ikke at høre om de der spil, fordi jeg ligesom har sagt, jeg vil gerne tale om den virkelige verden. [...] Så derfor så cutter jeg ham lidt af og siger, det gider jeg ikke tale om«. Andre fortæller, at »...vi faktisk også gerne vil tvinge ham til at være i den virkelige verden« og »...de har et ret socialt liv på deres telefon, men jeg synes jo, at de skulle være sammen«. Omtrent en tredjedel af forældrene udtrykker en forståelse af en hierarkisk dikotomi mellem en *fysisk virkelighed* og en *digital virkelighed*, hvor digitale oplevelser og relationer tilskrives mindre værdi end fysiske.

Beskyttelsesimpuls og trusselsperception

Forståelsen af digitale medier som risikofaktorer for sundhed medfører en *beskyttelsesimpuls* hos forældrene. Impulsen forstærkes ved opfattelsen af en geopolitisk trussel i form af en *kognitiv krig mod vesten* fra fjerne magter. Omtrent en tredjedel af de passager, der er kodet som *algoritmisk folklore*, indeholder et geopolitisk tema, hvor forældrene udtrykker, at fremmede magter fører negative påvirkningskampagner mod deres børn.

Moren til en 8.klasses pige citerer fx en kendt tv-vært: »Man skal bare se Jonathan Spang i sidste uge. Jamen altså, Kina har opfundet TikTok. Super. Nu er det forbudt for deres egne børn. Fordi det er en kognitiv krig mod Vesten. Jeg citerer bare«. Hun tilføjer, at der er brug for politisk handling nu, og at uden den, er vi »prisgivet«. Faren en 3.klasses pige fortæller: »Det jeg hører om algoritmerne på TikTok er, at de er helt forfærdelige. Jeg tænker nu godt, hvem de er forfærdelige for: alle i Vesten. I Kina, dér er det positivt.« Han fortsætter »Jeg tror ikke, for mit eget vedkommende, har ikke noget begreb om den data, som findes om mig [...] Og så kombineret med AI. Så nej, der har vi ingen fri vilje. [...] Når man hører om, hvordan man i Rusland har indsat folk, som laver bot farms [...] så er det skræmmende«.

Forældrene her frygter angreb på børnenes frie vilje og trivsel fra magter som Kina, Rusland og Big Tech og eftersøger hjælp og politisk handling, men oplever afmagt og usikkerhed ift., hvor de kan finde støtte.

Diskussion

Analysen viser, at forældrenes digitale teknologiforståelser i høj grad formes af en biomedicinsk, risikoorienteret og teknologideterministisk skærmdiskurs. KRAM-logikkerne inviterer forældrene til en digital omsorgspraksis, der sigter mod at navigere risikofaktorer for at sikre barnets udvikling og trivsel. Beskyttelsesimpulsen skærpes af det geopolitiske trusselsbillede, der intensiverer forældrenes bekymringer for deres børn og accelererer følelsen af et akut behov for at udvikle kontrolstrategier. Oplevelsen forstærkes yderligere af den teknologideterministiske forståelsesramme og ledsages af en følelse af manglende hjælp og handlemuligheder. Virkelighedsdikotomien nedtoner desuden værdien af barnets digitalt medierede oplevelser og relationer, som indebærer en tilbøjelighed at underkende og »cutte af«. Forståelsesrammen disponerer samlet set forældrene mod en *risikoorienteret og virkelighedsdikotomisk proaktiv digital omsorg* forstærket af en *beskyttelsesimpuls*.

Når moren ovenfor »cutter« sin begejstrede dreng af fra at dele hans digitale oplevelse med hende, kalder han på *responsiv digital omsorg* rettet mod nuet. Men når han mødes med en langsigtet *proaktiv og virkelighedsdikotomisk digital omsorg*, underkendes drengens oplevelse, som i stedet mødes af normative bekymringer. Morens omsorgsstrategi risikerer at skabe en *digital samtalekløft*, der begrænser hans udtryksmuligheder og digitale myndighed.

Medårsager til forældreafmagt

I det følgende udfolder jeg tre centrale perspektiver, der bidrager til forældreafmagt samt risikoorienteret proaktiv digital omsorg og dermed forringer mulighedsbetingelserne for digital børnemagt.

Manglende forskningsbelæg

KRAM-faktorerne forskningsforankring af de almenkendte sundhedspolitiske indsatser muliggør entydige vejledninger som fx *Spis 600 g grønsager og frugt dagligt* (Fødevarestyrelsen, 2024). Når begreber som *digitale stimulanser* sidestilles med risikofaktorer for børns sundhed og udvikling, bliver forældrene relevant bekymrede og efterspørger pejlemærker lig dem, de kender fra sundhedsmyndighederne. Idéhistorisk kan dette forstås som et mønster, hvor mennesker trækker på eksisterende forståelsesrammer for at forstå nye fænomener (Blaabjerg-Zederkoff, 2023b).

Den brede empiriske forskning finder imidlertid svag eller inkonsekvent sammenhæng mellem teenageres brug af digital teknologi og deres sociale og følelsesmæssige velbefindende (Valkenburg et al., 2022). Endvidere er effektstørrelserne mellem digitale medier og psykologisk trivsel små, og varierer mellem individer (Ferguson et al., 2022; Ivie et al., 2020; Orben, 2020). Derfor er det ikke muligt at udstede entydige vejledninger lig kostrådene, og når Sundhedsstyrelsens (2024) *Gode råd* fx lyder »Drøft løbende i familien hvilke forventninger i har til skærmbrug, og lav aftaler som alle i familien kan følge« (Sundhedsstyrelsen, 2024), bevirker det manglende forskningsbelæg, at skærmrådene præges af forbehold, nuancer og opfordringer til individuel vurdering. Dette vanskeliggør forældrenes omsætning af rådene til hverdagspraksis og forstærker potentielt oplevelsen af afmagt.

Forældrene efterlades med en risikoorienteret teknologiforståelse, der taler ind i KRAM-logikkerne, men uden de præcise pejlinger, de er vant til at navigere deres omsorg efter. Forbeholdene og opfordringerne til individuelle vurderinger puster yderligere til omsorgsdilemmaet: Forældrene skal ikke blot balancere mellem frihed og kontrol, men selv definere pejlemærkerne i et felt præget af risikodiskurser og uigennemsigthed.

Uigennemskuelighed puster til afmagt

Risikohåndteringsstrategierne udfordres yderligere af, at de algoritmiske systemer, der fremhæves som risikofaktorer for sundhed, grundlæggende er uigennemskuelige (Burrell & Fourcade, 2021; Christin, 2020; Glatt, 2022; Ngo & Krämer, 2021; Oeldorf-Hirsch & Neubaum, 2023; Ruckenstein & Granroth, 2020; Savolainen & Ruckenstein, 2022; Scalvini, 2023). At skulle navigere udefinerbare risikofaktorer uden entydige forskningsbaserede retningslinjer, kan forstærke såvel forældrenes frygt for at handle forkert, som deres afmagt og deres søgen efter støtte og vejledning.

Teknologideterministisk sidestilling af intentionalitet med kausalitet

At virksomheder har økonomiske intentioner med voksne og børn er ikke nyt. At deres indtjeningsstrategier kan være kyniske, er det heller ikke. Opmærksomhedsindustriens forretningsmodellers utopiske intentioner om absolut adfærdskontrol (Zuboff, 2019) er fra et etisk og pædagogisk ståsted problematiske og kalder på kritisk stillingtagen. Men når skærmdiskursen fremstiller det således, at intentionerne bliver til kausal kontrol, så overvurderes teknologiernes magt. Absolut adfærdskontrol er en utopi (Foucault, 1975, 2007),

og skærmdiskursens teknologideterministiske forståelsesramme sidestiller intentionalitet med kausalitet. Mennesker er ikke determinerede af andres intentioner (Villadsen, 2023), og børn er ikke determinerede af digitale virksomheders intentioner; de viser agens og gør modstand, leger, fjumrer og forhandler med digitale enheder (Johansen, 2011; Larsen, 2009). Men når forældrene inviteres til en teknologideterministisk forståelsesramme, der læser intentioner som kausale effekter, forstærkes følelsen af akuthed og tab af handlemuligheder, hvilket igen disponerer dem i retning af en risikoorienteret, proaktiv digital omsorg, der i sig selv rummer et paradoks.

Risikodiskursens pædagogiske paradoks

Jf. Middaugh et al. (2025) er en ensidig risikoforebyggende tilgang til digitale medier uhensigtsmæssig for børn og unges udvikling af civilt engagement, selvstændighed og kritisk bevidsthed. Ifølge Middaugh et al. skyldes dette, at unges mulighed for at udvikle autonomi og evne til at se handlemuligheder er forudsættende for at lære at håndtere risici i et støttende samspil med voksne. På den måde modarbejder den risikoorienterede, proaktive omsorgsstrategi potentielt sin egen fremtidsorienterede intention, hvilket peger på et paradoks: risikodiskursen opstiller mål om at forebygge risici, sikre trivsel og langsigtet udvikling, men hvis den står alene, risikerer den samtidig at underminere barnets udvikling af autonomi og handlekompetence, som er forudsætninger for at realisere disse mål samt en forringelse af betingelserne for børns digitale magt.

Fra analyse til teoretisk ramme

Indtil nu har analysen belyst rationaler, forklaringsmodeller og vidensformer, der informerer forældres digitale teknologiforståelser, hvordan de vejleder deres digitale omsorg, samt mulige implikationer for børnenes digitale myndighed og magt. Med afsæt i Winther-Lindqvist (2023), som fremhæver omsorg som et pædagogisk anliggende og ikke alene en forældreopgave, etablerer jeg i det følgende en teori om *digital omsorg*, der bygger på de empiriske fund og operationaliseres som pædagogisk/didaktisk rammeværk i en 2×2 model (figur 2), der, som nævnt, som kombinerer beskyttelse og myndiggørelse.

Dimensioner til Digital Omsorg

For at operationalisere teorien om digital omsorg trækker jeg på Winther-Lindqvists (2021) begreb om digital omsorg. *Responsiv digital omsorg* omfatter ikke alene dialog og anerkendelse, men også beskyttende handling i konkrete situationer. Følgende eksempel demonstrerer, hvordan empiriske fund danner grundlag for udviklingen af omsorgsdimensionerne:

Moren til en 7.klasses pige fortæller, at datteren...

»...var blevet venner med en på Snapchat, som vi ikke vidste, hvem var. Og så siger vi: men hvor kender du hende fra? Jamen, hende kendte hun igennem en, som kendte hende igennem en. Så siger jeg, men hvis du ikke ved, hvem hun er, og hvilken skole hun går på, så skal du ikke være venner med hende. Og det skabte en kæmpe diskussion herhjemme«.

Situationen peger på nødvendigheden af en handlingsorienteret dimension af responsiv digital omsorg, hvor omsorg ikke alene udøves gennem dialog, men også beskyttende handling.

Proaktiv digital omsorg indebærer at foregribe og planlægge omsorgshandlinger og dialoger, der styrker barnets digitale myndighed og yder beskyttelse, før problemer opstår. Hvor responsiv digital omsorg reagerer på konkrete situationer, søger proaktiv omsorg at skabe betingelser, der forebygger risici og understøtter barnets digitale livsudfoldelse.

Foruden responsiv og proaktiv digital omsorg, tilføjer jeg yderligere to dimensioner til operationaliseringen af digital omsorg:

Handlingsorienteret dimension:

Omsorg gennem handlinger, der beskytter eller understøtter barnet digitalt. Dette omfatter både direkte indgreb og rammesættende handlinger, der skaber gode betingelser for dialog og refleksion.

Dialogisk dimension:

Omsorg gennem lytning, samtale, anerkendelse og fælles refleksion.

Dialog omfatter ikke alene tale, men etableringen af et rum, hvor barnet høres og tages alvorligt. Lytning udgør således en forudsættende kvalitet i dialogisk digital omsorg. Svækkes denne dimension, opstår digitale tillids- og samtalekløfter, hvor barnets stemme og oplevelse af at blive hørt udgrænses.

Dimensionerne er ikke adskilte, men indbyrdes afhængige, og bør forstås som komplementære aspekter af digital omsorg, hvilket uddybes i det følgende.

Fire komplementære typer af digital omsorg

Operationalisering og praktiske implikationer

Det er bemærkelsesværdigt, at forældrene udtrykker glæde og stolthed over situationer, hvor den digitale børnemagt kommer til udtryk: hvor børnene viser agens, mestring og kreativitet, løser tekniske problemer og navigerer kompetent online. Winther-Lindqvist beskriver denne glæde som en fryd »...når barnet/børnene lykkes med en livsudfoldelse som vi billiger og genkender som god – og når vi bistår med vellykket (modtaget) omsorg til det« (Winther-Lindqvist, 2023, s. 18).

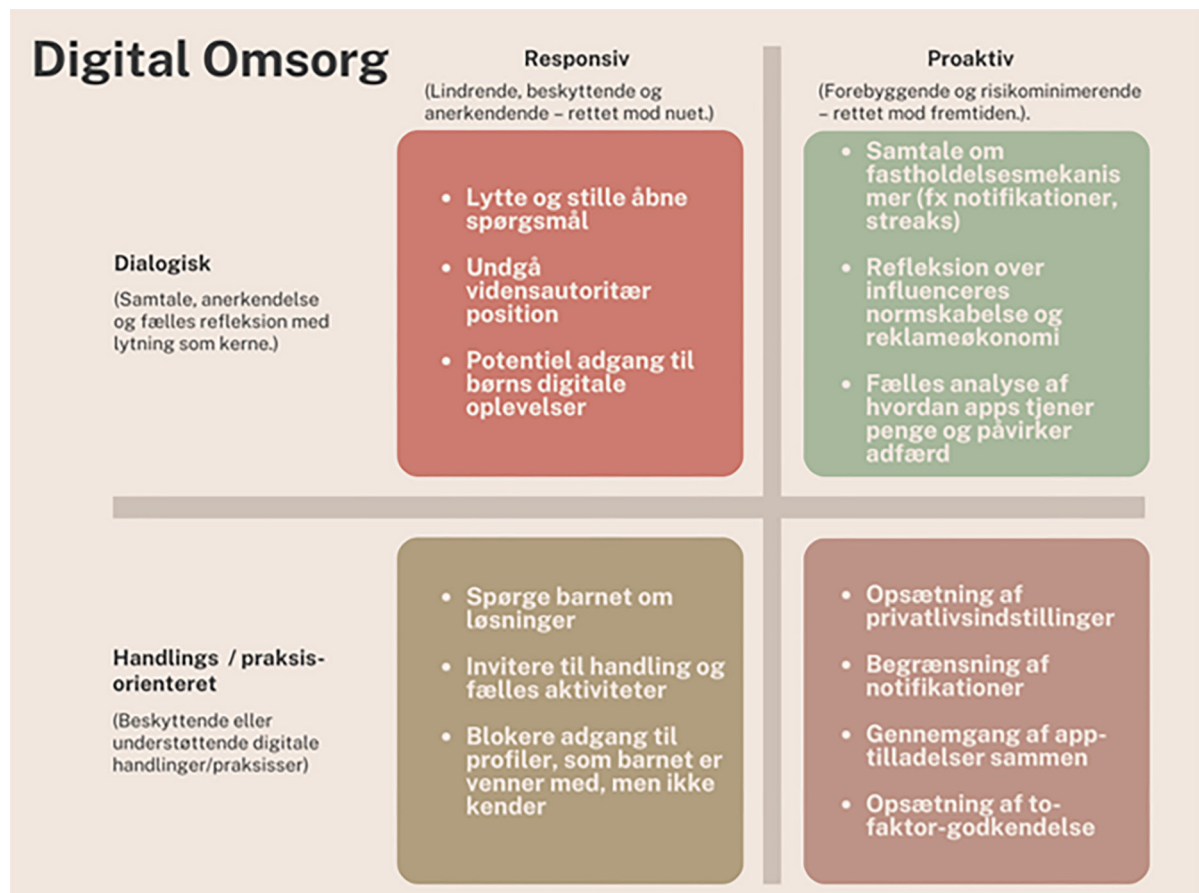
Når forældrene spørger barnet efter løsninger, inviteres det til at træde frem i sine kompetencer og mødes som et myndigt, kapabelt individ. Dette kan forstås som *responsiv digital omsorg*, hvor *dialogiske* og *handlingsorienterede* dimensioner virker sammen:

Den handlingsorienterede dimension kan etablere strukturer og rammer, der muliggør dialog og refleksion. Den dialogiske dimension skaber forståelse og adgang til barnets digitalt medierede oplevelser, som forældre ellers ikke har adgang til, og kan dermed pege på behov for konkrete omsorgshandlinger. Dimensionerne er således komplementære og udgør et helhedsperspektiv på digital omsorg, der sigter mod både at beskytte samt understøtte betingelserne for børns digitale myndighed.

Analysen viser, at informanterne efterspørger indsigt i børnenes digitalt medierede liv samt strukturer, der understøtter dialog og beskyttende handling, hvilket peger på et behov for et rammeværk, der kan operationaliseres i pædagogiske kontekster. Rammeværket *digital omsorg* er konstrueret til at balancere beskyttelse og myndiggørelse, mindske digitale samtalekløfter, og give voksne adgang til børns digitalt medierede liv uden forudgående teknisk ekspertise. Desuden orienterer det samtalen væk fra KRAM-informerende risikodiskurser, som

ofte lukker det dialogiske rum, og kan desuden guide til aktiviteter, hvor voksne stilladseres i at spørge børnene nysgerrigt og åbent og skabe rammer, hvor empirien viser, at deres KRAM-informerende sundhedssprog og risikoorientering tilsyneladende forsvinder. Samtidig inviteres børnene til at træde frem som myndige og handlekraftige individer, der høres og anerkendes – en situation, der styrker både børn og voksnes digitale handlekompetencer.

Rammeværket operationaliseres i en 2×2-matrix (figur 2), der illustrerer fire digitale omsorgstyper: 1) responsiv/dialogisk; 2) responsiv/handlingsorienteret; 3) proaktiv/dialogisk; 4) proaktiv/handlingsorienteret.

Figur 2. Model for digital omsorg: Operationalisering af teorien i en 2×2-matrix med to dimensioner: dialogisk og handlingsorienteret samt to omsorgstyper: responsiv og proaktiv. Modellen illustrerer fire komplementære omsorgstyper og indeholder eksempler til inspiration for pædagogisk praksis.

Rammeværket kan vejlede udvikling af læremidler og pædagogiske praksisser, der både beskytter børnene og understøtter digital myndiggørelse med afsæt i formidling af viden om emner, hvor forskning indikerer sammenhænge mellem børns skærmb brug og trivsel.

Didaktisk kan professionelle instrueres i at indtage en *responsiv dialogisk* position ved at lytte, stille åbne spørgsmål og undgå en vidensautoritær position. Dette udgrænser de risikoorienterede og virkelighedsdikotomiske tendenser, som graver samtalekløfter ved at lukket dialogiske omsorgsrum. Børnene inviteres til *responsive digitale omsorgshandlinger*, hvor de kommer til udtryk med deres kompetencer, myndighed og mestringsstrategier. Dette giver potentielt adgang til indsigter i børnenes digitalt medierede liv, som voksne giver udtryk for, ellers er svært tilgængelige uden forudgående teknisk kendskab. Det indeholder også

beskyttelse af børnene, ved fx konkret handling i situationer, hvor barnet interagerer med ukendte kontakter. *Proaktiv digital omsorgsdialog* kan kredse om fx apps' designstrategier for at tjene penge gennem opmærksomhed og placering af reklamer, hvordan influencere kan skabe urealistiske normer, der påvirker nogle børns selvtillid, eller præsentere usunde eller urealistiske normer som fx manøfæriske virkelighedsopfattelser. *Proaktive digitale omsorgshandlinger* kan fx omfatte sammen at lave indstillinger, der beskytter børnene ved at begrænse udefrakommende brugeres adgang til børnene samt begrænsning af notifikationer.

Forældre kan inddrages gennem lektier, der kombinerer responsiv dialog og handling (fx stilladserede åbne spørgsmål, fælles digitale aktiviteter) med proaktiv dialog (fx drøftelse af privatlivsindstillinger, fastholdelsesmekanismer og influencers normskabelse) og proaktive handlinger (fx konkret opsætning af privatlivsindstillinger, notifikationer m.v.).

Formålet er, at børn oplever myndiggørende digital omsorg i øjenhøjde, mens deres voksne får konkrete redskaber til at yde digital omsorg på en måde, der ikke reproducerer det risikoorienterede sundhedssprog som en forståelsesramme for digitale børns digitale liv, men derimod bygger på forskningsbaseret viden om sammenhænge mellem børns brug af digitale medier og trivsel.

Konklusion

Artiklen viser, at forældrenes digitale teknologiforståelser primært informeres af *diskursivt informeret algoritmisk folkløse*, der trækker på risikoorienterede og teknologideterministiske skærmdiskurser, samt i mindre grad af *hverdagsinformeret folkløse* baseret på personlige erfaringer. Analysen viser endvidere, at forældrenes digitale teknologiforståelser fungerer som pædagogiske vejledninger for deres digitale omsorg. Diskursivt informerede forståelser henter legitimitet i den biomedicinske vidensform, som omsættes til forældrenes forståelsesrammer, og disponerer forældrene mod en *risikoorienteret proaktiv digital omsorg*, der søger at navigere digitale medier som risikofaktorer for sundhed.

Analysen viser, at forældres digitale omsorg formes af *KRAM-diskursen*, en *virkelighedsdikotomi* og en *beskyttelsesimpuls*, der forstærkes af *geopolitisk trusselopfattelse*. Denne *risikoorientering* kan skabe *digitale samtalekløfter* og begrænse børns mulighed for at udvikle autonomi, digital myndighed og magt, hvis den står alene.

Samtidig oplever forældrene afmagt, fordi de navigerer i et felt præget af uigennemsigtige algoritmer, uklare retningslinjer grundet manglende solid forskningsforankring og en teknologideterministisk diskurs, der ofte forveksler intentioner med kausale effekter.

På denne baggrund introduceres *digital omsorg* som en teori, der bygger videre på Winther-Lindqvists responsive og proaktive omsorgstyper, og tilføjer henholdsvis dialogiske og handlingsorienterede dimensioner.

Teorien operationaliseres via en 2x2 model (figur 2) som et pædagogisk/didaktisk rammeværk for praksisser og læremidler, hvor omsorgstyperne komplementerer hinanden. Rammeværket kombinerer digital beskyttelse og myndiggørelse, sigter til at styrke børns digitale myndighed og magt, og til at formidle konkrete redskaber til forældre, lærere og pædagoger til at drage konstruktiv digital omsorg for børnene.

Begrebet *digital omsorg* tilbyder et nyt perspektiv på relationen mellem børn og voksne i digitale kontekster, både som analytisk eller evaluerende tilgang, som praktisk ramme for pædagogisk og forældremæssig handling og som en pædagogisk/didaktisk ramme for udvikling af læremidler.

Fremtidig forskning bør undersøge *digital omsorg* fra et børneperspektiv, samt begrebets rækkevidde og begrænsninger i samspil med andre pædagogiske koncepter. Dette kan fx ske gennem analyser af, hvordan typer af *social støtte* (Malecki & Demary, 2002; Styck et al., 2025), sammenholdt med *digital omsorg*, påvirker børns villighed til at dele digitale erfaringer med voksne (Blaabjerg-Zederkoff et al., manuscript in preparation). Der er desuden behov for longitudinelle studier af familier for at belyse børns digitale socialisering over tid og omsorgspraksissers udvikling i takt med stigende digital kompetence.

Referencer

- Agersnap, L., Jespersen, C., & Rudkjøbing, A. (2018). Det digitale hamsterhjul - En samtale med speciallæge Imran Rashid om bogen »Sluk«. *Bibliotek for læger*. Retrieved 21. Januar 2025, from <https://ugeskriftet.dk/bfl/det-digitale-hamsterhjul>
- Alttinget. (2024, 22. Januar 2024). Mehlsen, Camilla. *Med ny bog vil forfatter gøre op med et historisk generationssvigt: »Teskaye skal give en undskyldning«* [Interview]. Alttinget. <https://www.alttinget.dk/artikel/medieanalytiker-teskaye-skal-ogsaa-sige-undskyld-til-vores-paedagoger-og-laerere>
- Bishop, S. (2019). Managing Visibility on YouTube: Algorithmic Knowledge Work and Brand Suitability in Beauty Vlogging. *Social Media + Society*, 5(1). <https://doi.org/10.1177/2056305119826100>
- Blaabjerg-Zederkoff, D. M. (2023a). Indledning. I D. M. Blaabjerg-Zederkoff (Ed.), *PANDEMI! Idéhistorien læser corona* (pp. 13-18). Baggrund Medier.
- Blaabjerg-Zederkoff, D. M. (2023b). *PANDEMI! - Idéhistorien læser corona* (D. M. Blaabjerg-Zederkoff, Ed.). Baggrund Medier ApS.
- Blaabjerg-Zederkoff, D. M., Bjerre, E., Artak, C. E. T., & Lieberoth, A. (manuscript in preparation). Children's Access to Digital Care and Support.
- Boolsen, M. W. (2020). Grounded Theory. I S. Brinkmann & L. Tanggaard (Eds.), *Kvalitative metoder : en grundbog* (3. udgave. ed., pp. 309-346). Hans Reitzels Forlag.
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77-101.
- Braun, V., & Clarke, V. (2021). One size fits all? What counts as quality practice in (reflexive) thematic analysis? *Qualitative research in psychology*, 18(3), 328-352. <https://doi.org/10.1080/14780887.2020.1769238>
- Brixtofte, M., Rashid, I., & Bro, K. B. (2023). *Skærmsund : en 4-ugers guide til sundere skærmvaner i familien*. Gyldendal.
- Bryant, A., Charmaz, K., Charmaz, K., & Bryant, A. (2019). *The SAGE handbook of current developments in grounded theory*. Sage. <https://doi.org/10.4135/9781526485656>
- Bucher, T. (2017). The Algorithmic Imaginary: Exploring the Ordinary Affects of Facebook Algorithms. *Information, Communication & Society*, 20(1), 30-44. <https://doi.org/10.1080/1369118x.2016.1154086>
- Bucher, T. (2018). *If...then : algorithmic power and politics*. Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/oso/9780190493028.001.0001>
- Burr, V. (1995). *An Introduction to Social Constructionism*. Taylor and Francis. <https://doi.org/10.4324/9780203133026>
- Burrell, J., & Fourcade, M. (2021). The Society of Algorithms. *Annual review of sociology*, 47(1), 213-237. <https://doi.org/10.1146/annurev-soc-090820-020800>

- Christin, A. (2020). The ethnographer and the algorithm: beyond the black box. *Theory and society*, 49(5-6), 897-918. <https://doi.org/10.1007/s11186-020-09411-3>
- Cotter, K. (2019). Playing the Visibility Game: How Digital Influencers and Algorithms Negotiate Influence on Instagram. *New Media & Society*, 21(4), 895-913. <https://doi.org/10.1177/1461444818815684>
- D'Eramo, M. (2013). POPULISM AND THE NEW OLIGARCHY. *New Left review*, 82(82), 5-28.
- Das, R. (2024). *Parents Talking Algorithms: Navigating Datafication and Family Life in Digital Societies*. Bristol University Press. <https://doi.org/10.46692/9781529241044>
- dr.dk. (2014). Gille, Anna Danielsen: Zuckerberg-undskyldning afslører nybrud i samtalen om sociale medier, mener eksperter: Vores generations 'tobaksøjeblik' [News Article]. <https://www.dr.dk/nyheder/udland/zuckerberg-undskyldning-afslorerer-nybrud-i-samtalen-om-sociale-medier-mener-eksperter>
- Dreyer, P. (2024, 19. Oktober). I bedste sendetid blev der sendt et varsel: Dine børns skærm vil blive set som »amoralisk og forkert«. *Berlingske*, 8-9. <https://www.berlingske.dk/kultur/i-bedste-sendetid-blev-der-sendt-et-varsel-dine-boerns-skaerm-vil-blive-set>
- Fairclough, N. (2010). *Critical Discourse Analysis: The Critical Study of Language* (2nd ed.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315834368>
- Ferguson, C. J., Kaye, L. K., Branley-Bell, D., Markey, P., Ivory, J. D., Klisanin, D., Elson, M., Smyth, M., Hogg, J. L., McDonnell, D., Nichols, D., Siddiqui, S., Gregerson, M., & Wilson, J. (2022). Like This Meta-Analysis: Screen Media and Mental Health. *Professional psychology, research and practice*, 53(2), 205-214. <https://doi.org/10.1037/pro0000426>
- Flick, U. (2000). Episodic Interviewing. I *Qualitative Researching with Text, Image and Sound: A Practical Handbook for Social Research* (pp. 75-92). <https://doi.org/10.4135/9781849209731>
- Flick, U. (2011). THE EPISODIC INTERVIEW Small scale narratives as approach to relevant experiences. I G. D. Gaskell & M. W. Bauer (Eds.), *Qualitative Researching with Text, Image and Sound : A Practical Handbook for Social Research* (pp. Print Pages 76-92). SAGE Publications Ltd. <https://doi.org/https://dx.doi.org/10.4135/9781849209731> (2000) (Reprinted from Digital)
- Foucault, M. (1975). *Overvågning og Straf*. DET lille FORLAG.
- Foucault, M. (2001). *Talens forfatning* (Rev. udg. ed.). Hans Reitzel.
- Foucault, M. (2007). *Security, Territory, Population - Lectures at the Collège de France 1977-78* (A. I. Davidson, Trans.). Palgrave Macmillan.
- Frau-Meigs, D. (2024). Algorithm Literacy as a Subset of Media and Information Literacy: Competences and Design Considerations [Article]. *Digital*, 4(2), 512-528. <https://doi.org/10.3390/digital4020026>
- Fødevarestyrelsen. (2024). Spis flere grøntsager og frugter. <https://foedevarestyrelsen.dk/kost-og-foedevarer/alt-om-mad/de-officielle-kostraad/kostraad-til-dig/om-de-officielle-kostraad/spis-flere-groentsager-og-frugter>
- Glaser, B. G., & Strauss, A. L. (1977). *The discovery of grounded theory : strategies for qualitative research* (9. printing. ed.). Aldine publishing company.
- Glatt, Z. (2022). PRECARIETY, DISCRIMINATION AND (IN)VISIBILITY: An Ethnography of »The Algorithm« in the YouTube Influencer Industry. I *The Routledge Companion to Media Anthropology* (pp. 544-556). <https://doi.org/10.4324/9781003175605-53>

- Grön, K., Ruckenstein, M., & Chen, Z. (2025). Nothing is inevitable: The flexibility imaginary in the Chinese platform economy. *New Media & Society*, 27(4), 1945-1961. <https://doi.org/10.1177/14614448251314404>
- Hendriksen, M. P., & Boelsbjerg, H. B. (2019). De nationale mål for sundhed - en strategi for en ensretning af befolkningen. I S. Glasdam & H. B. Boelsbjerg (Eds.), *Folkesundhed - bag om intentioner og strategier* (pp. 37-48). Gads Forlag.
- Hollway, W., & Jefferson, T. (2000). *Doing qualitative research differently : free association, narrative and the interview method*. SAGE Publications.
- Høj, O. (2023). *Statsministeren tordner mod mobiltelefonerne i børn og unges hænder: 'Farligere end trafikken'*. dr.dk. Retrieved 4. April from <https://www.dr.dk/nyheder/politik/statsministeren-tordner-mod-mobiltelefonerne-i-boern-og-unges-haender-farligere-end>
- Haapoja, J., Savolainen, L., Reinikainen, H., & Lehtiniemi, T. (2024). Moral orders of pleasing the algorithm. *New Media & Society*, 0(0), 14614448241278674. <https://doi.org/10.1177/14614448241278674>
- Ivie, E. J., Pettitt, A., Moses, L. J., & Allen, N. B. (2020). A meta-analysis of the association between adolescent social media use and depressive symptoms. *Journal of affective disorders*, 275, 165-174. <https://doi.org/10.1016/j.jad.2020.06.014>
- Jasanoff, S., & Kim, S.-H. (2015). *Dreamscapes of Modernity : Sociotechnical Imaginaries and the Fabrication of Power*. University of Chicago Press. <https://doi.org/10.7208/9780226276663>
- Johansen, S. L. (2011). Medialiseret legepraksis i børns hverdagsliv: Hvad betyder det at være »digital native«? *Barn – forskning om barn og barndom i Norden*, 29(3). <https://doi.org/10.5324/barn.v29i3-4.4203>
- Jørgensen, D. (2006). *Historien som værk*. Dorthe Jørgensen & Aarhus Universitetsforlag.
- Karagiannopoulou, E. (2006). The Experience of Revising for Essay Type Examinations: Differences between First and Fourth Year University Students. *Higher Education: The International Journal of Higher Education and Educational Planning*, 51(3), 329-350. <http://www.eric.ed.gov/ERICWebPortal/detail?accno=EJ733497>
- Laclau, E., & Mouffe, C. (2001). *Hegemony and Socialist Strategy*. Verso Books.
- Larsen, M. C. (2009). Sociale netværkssider og digital ungdomskultur: Når unge praktiserer venskab på nettet [Social Network Sites and Digital Youth Culture: When young people practice friendship online]. *MedieKultur*, 25(47). <https://doi.org/10.7146/mediekultur.v25i47.1474>
- Lassen, F. B. (2013). Afselvfølgeliggørelse. *Slagmark - Tidsskrift for idéhistorie*, (67), 13-29.
- Lehtiniemi, T., & Ruckenstein, M. (2019). The Social Imaginaries of Data Activism. *Big data & society*, 6(1). <https://doi.org/10.1177/2053951718821146>
- Lieberoth, A. (2023). *Den store skærmkamp : en far og forskers syn på, hvordan vi slutter fred med vores børn, os selv og alle de forbandede skærme*. Dansk Psykologisk Forlag.
- Lundtofte, T. E., & Odgaard, A. B. (2025, 14. Februar 2025). *digital-børnemagt.nu*. SDU.dk. Retrieved 9. April from <https://www.sdu.dk/da/forskning/center-for-grundskoleforskning/forskning/fokusomraader/digital-boernemagt>
- Malecki, C. K., & Demary, M. K. (2002). Measuring perceived social support: Development of the child and adolescent social support scale (CASSS). *Psychology in the schools*, 39(1), 1-18. <https://doi.org/10.1002/pits.10004>

- Mehlsen, C. (2024a). *Den autoritative forælder virker bedst i en digital tid* <https://skoleborn.dk/den-autoritative-foraelder-virker-bedst-i-en-digital-tid/>
- Mehlsen, C. (2024b). *Opmærksomhedstyveriet : hvordan vores børn blev forsøgskaniner i techeksperimentet, og hvad vi gør nu*. Information.
- Middaugh, E., Kornbluh, M., Lee, A., Kligler-Vilenchik, N., Ramasubramanian, S., Clark, L. S., & Veal, T. (2025). Youth Participatory Politics: Understanding and Supporting Civic Engagement in the Social Media Era. I D. A. Christakis & L. Hale (Eds.), *Handbook of Children and Screens: Digital Media, Development, and Well-Being from Birth Through Adolescence* (pp. 253-259). Springer Nature. <https://doi.org/10.1007/978-3-031-69362-5>
- Ngo, T., & Krämer, N. (2021). It's Just a Recipe?—Comparing Expert and Lay User Understanding of Algorithmic Systems [Article]. *Technology, Mind, and Behavior*, 2(4). <https://doi.org/10.1037/tmb0000045>
- Nygaard, E. M. (2017). Læge: Moderne mennesker skal lære at værne om hjernen. *Kristeligt Dagblad*. <https://www.kristeligt-dagblad.dk/liv-sjael/moderne-mennesker-skal-laere-vaerne-om-hjernen-og-generobre-naervaeret>
- Oeldorf-Hirsch, A., & Neubaum, G. (2023). What do we know about algorithmic literacy? The status quo and a research agenda for a growing field [Article]. *New Media and Society*. <https://doi.org/10.1177/14614448231182662>
- Orben, A. (2020). Teenagers, screens and social media: a narrative review of reviews and key studies. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology*, 55(4), 407-414. <https://doi.org/10.1007/s00127-019-01825-4>
- Politikken. (2024). Jakob Sorgenfri Kjær. »Vi står lige nu i et tobaksøjeblik«: Hovedstadskommuner køber nye skolebøger og forbyder mobiler. *Politikken*. <https://politiken.dk/danmark/art10078924/Hovedstadskommuner-k%C3%B8ber-nye-skoleb%C3%B8ger-og-forbyder-mobiler>
- POV. (2024). Rasmus Lund Nielsen. Andmeldelse, Ny bog: Kritikken af det 21. århundredes tobaksmoment. <https://pov.international/ny-bog-kritikken-af-det-21-aarhundredes-tobaksmoment/>
- Rashid, I. (2017). *Sluk : kunsten at overleve i en digital verden* (2. udgave. ed.). Lindhardt og Ringhof.
- Rashid, I. (2021). *Sluk : kunsten at overleve i en digital verden* (2. udgave. ed.). Lindhardt og Ringhof.
- Rashid, I. (2024a, 24. November). »JA JA, SELVFØLGELIG HAR JEG FÅET LOV AF MINE FORÆLDRE!« Facebook. Retrieved 4. April 2025 from <https://www.facebook.com/drimranrashid/posts/ja-ja-selvfoelig-har-jeg-f%C3%A5et-lov-af-mine-for%C3%A6ldre%EF%B8%8Fut%C3%A6nkeligt-scenarie-ikke-me/980116124144128/>
- Rashid, I. (2024b, 9. November). VI BESKYTTER BØRN MOD GAMBLING - SÅ HVORFOR IKKE MOD SOCIALE MEDIER? Facebook. Retrieved 4. April 2025 from https://www.facebook.com/drimranrashid/photos/vi-beskytter-b%C3%B8rn-mod-gambling-s%C3%A5-hvorfor-ikke-mod-sociale-medieruddrag-fra-sluk/969637155192025/?_rdr
- Rashid, I. (2025). Digitale stimulanser udgør en ny trussel mod folkesundheden [Videnskabelig leder]. *Ugeskrift for Læger*. <https://ugeskriftet.dk/videnskab/digitale-stimulanser-udgoer-en-ny-trussel-mod-folkesundheden>

- Regeringen. (2014). *Sundere liv for alle - Nationale mål for danskernes sundhed de næste 10 år*. https://www.sum.dk/~media/Filer%20-%20Publikationer_i_pdf/2014/Nationale-maal/Nationale-Maal.ashx
- Ruckenstein, M. (2023). *The Feel of Algorithms*. University of California Press. <https://doi.org/10.2307/jj.1895848>
- Ruckenstein, M., & Granroth, J. (2020). Algorithms, advertising and the intimacy of surveillance. *Journal of cultural economy*, 13(1), 12-24. <https://doi.org/10.1080/17530350.2019.1574866>
- Savolainen, L. (2022). The shadow banning controversy: perceived governance and algorithmic folklore. *Media, culture & society*, 44(6), 1091-1109. <https://doi.org/10.1177/01634437221077174>
- Savolainen, L., & Ruckenstein, M. (2022). Dimensions of autonomy in human–algorithm relations. *New Media & Society*, 146144482211008. <https://doi.org/10.1177/14614448221100802>
- Scalvini, M. (2023). Making Sense of Responsibility: A Semio-Ethic Perspective on TikTok's Algorithmic Pluralism [Article]. *Social Media and Society*, 9(2). <https://doi.org/10.1177/20563051231180625>
- Statens Institut for Folkesundhed, S. U. (2009). *KRAM-undersøgelsen i tal og billeder* (978-87-992261-1-5). (Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet, Issue. <http://www.trygfonden.dk>
- Statsministeren. (2023). *Statsministerens tale ved Folketingets åbning den 3. oktober 2023*. Statsministeriet. Retrieved 4. April from <https://www.stm.dk/statsministeren/taler/statsministerens-tale-ved-folketingets-aabning-den-3-oktober-2023/>
- Styck, K. M., Rueger, S. Y., Malecki, C. K., Demaray, M. K., Slany, A. E. W., Pyun, Y., Geisler, M. J., & Kassel, M. K. (2025). The child and adolescent social support scale: Assessing four types of perceived support from five sources. *Journal of school psychology*, 110, 101464. <https://doi.org/10.1016/j.jsp.2025.101464>
- Størup, J. O., & Lieberoth, A. (2023). What's the problem with »screen time«? A content analysis of dominant voices and worries in three years of national print media. *Convergence (London, England)*, 29(1), 201-224. <https://doi.org/10.1177/13548565211065299>
- Sundhedsstyrelsen. (2018). *Sundhedsstyrelsens forebyggelsespakker*. <https://www.sst.dk/da/planlaegning/kommuner/forebyggelsespakker>
- Sundhedsstyrelsen. (2024). *Gode råd om skærmbrug – 5-17 år*. <https://sundhedsstyrelsen.dk/-/media/Udgivelser/2024/Sk%C3%A6rm/Gode-raad-skaermbrug---5-17-aar.ashx>
- Sundhedsvæsenet, D. N. B. f. (2005). Terminologi - Forebyggelse, sundhedsfremme og folkesundhed. *Sundhedsstyrelsen*. Retrieved Maj 17, from <https://www.sst.dk/da/udgivelser/2005/terminologi>
- Symon, G., Cassell, C., & Maitlis, S. (2012). *Narrative Analysis*. I. SAGE Publications, Inc. <https://sk.sagepub.com/dict/mono/qualitative-organizational-research-core-methods-and-current-challenges/toc>
- Thorup, M. (2012). Intellectuel Historie. *Temp - Tidsskrift for Historie* 2 (4), 2(4), 177-189.
- Thorup, M. (2015). *Statens Idéhistorie*. Aarhus Universitetsforlag.
- Thorup, M., Andersen, C., & Sefland Pedersen, S. (2021). *Samtidens idéhistorie*. Baggrund.
- Thorup, M., & Sefland Pedersen, S. (2021). *Samtidens idéhistorie*. Baggrund.

- Tulving, E. (1972). Episodic and Semantic Memory. I E. Tulving & W. Donaldson (Eds.), *Organization of memory*. Academic Press.
http://web.media.mit.edu/~jorkin/generals/papers/Tulving_memory.pdf
- Tulving, E. (1989). Memory: Performance, knowledge, and experience. I *European Journal of Cognitive Psychology* (Vol. 1, ss. 3-26).
- Udvalget for Digitalisering og It. (2023). *Redegørelse om Danmarks Digitale Vækst* (Bilag 75). Folketinget. <https://www.ft.dk/samling/20222/almdel/diu/bilag/75/2696641.pdf>
- Valkenburg, P. M., Meier, A., & Beyens, I. (2022). Social media use and its impact on adolescent mental health: An umbrella review of the evidence. *Current Opinion in Psychology*, 44, 58-68. <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.copsyc.2021.08.017>
- Verwohlt, B. (2013). *Den rygende rEvolution. Interdependent medikalisering mellem stat, borger og epidemiologi* (Publication Number 41) [Monograph, Aalborg Universitet].
- Villadsen, K. (2023). Goodbye Foucault's 'missing human agent'? Self-formation, capability and the dispositifs. *European journal of social theory*, 26(1), 67-89.
<https://doi.org/10.1177/13684310221125350>
- Winther-Lindqvist, D. A. (2021). Caring well for children in ECEC from a wholeness approach – The role of moral imagination. *Learning, culture and social interaction*, 30, 100452.
<https://doi.org/10.1016/j.lcsi.2020.100452>
- Winther-Lindqvist, D. A. (2023). Kærlighed og omsorg: for børn i professionelle og private relationer. I A. B. Sköld & A. E. Stevns (Eds.), *Kærlighedens kartotek*. Klim.
- Zuboff, S. (2019). *Overvågningskapitalismens tidsalder : kampen for en menneskelig fremtid ved magtens nye frontlinje* (L. Jakob, Trans. ed.). Information.

Biografi

Daniel M. Blaabjerg-Zederkoff er ph.d.-stipendiat i pædagogisk psykologi ved DPU, Aarhus Universitet. Han undersøger mulighederne for at bygge bro over intergenerationelle digitale samtalekløfter gennem kvalitative undersøgelser af danske forældres teknologiforståelser, børns digitale oplevelser og deres erfaringer med at tale – eller ikke tale – med voksne om dem. Han medudvikler af skoleforankrede læremidler, der inddrager hjemmet, med særligt fokus på forældreinvolvering og skolens rolle i at facilitere dialog om børns digitale liv. Gennem disse praksisnære erfaringer og forskningsperspektiver udvikler han begrebet digital omsorg som et pædagogisk rammeværk, der balancerer beskyttelse og digital myndiggørelse.

